

Tuinen geteisterd door rupsen buxusmot

■ Veel bewoners hebben de dode struiken verwijderd

Best een mooie nachtvlinder uit de familie van de grasmotten. Wit met zwarte randen, spanwijdte vier centimeter. Maar het vrouwtje legt gemiddeld 500 eitjes. Doen tien vrouwtjes dat op jouw buxusheg, dan kruipen uit de eitjes 5000 rupsjes. Heel klein, maar ze groeien snel. Na vervellingen zijn het groene rupsen van vier centimeter. Dan is de buxusheg al kaalgevreten. In wijk De Weide komt vrijwel geen groene buxus meer voor.

Buxusheggen en bolbuxussen zijn tot op de grond geel. De poppen hangen in de struikjes. Dus ook volgend jaar weer veel buxusmotten. In zuidoost, Meerkoetlaan en omgeving, hebben bewoners óf minitius de rupsjes verwijderd óf de hogedrukspuit op de struikjes gezet. Jennie Koopmans laat mij dat zien. Ze verzamelde ook de poppen. De heggen werden weer

groen, voorlopig, want volgend jaar komen van elders opnieuw motten. Opmerkelijk is, dat in de buitendorpen bijna alle buxusheggen groen zijn. De buxusmot is een nachtvlinder uit Oost-Azië (Japan, China). Vermoedelijk is hij in 2007 met verpakkingshout in Duitsland terechtgekomen, of met de invoer van buxusstruiken. In 2007 wer-

Buxusmot met rups.
Joop Verburg

den de eerste buxusmotten in ons land gezien in Brabant. Ze verspreidden zich snel tot in Zuid-Holland en verschenen plotseling in Noordoost-Groningen. In 2015 kwamen ze in vijf provincies voor en vanaf 2018 in alle provincies, ook in Drenthe, met een concentratie in Hoogeveen en Emmen-Coevorden. De plaag werd compleet.

De afgelopen zomer hoefde je maar even de tuin in te lopen om buxusmotten te zien. In De Weide bleef geen buxus onaangetaast. Be-

Aangetaste buxusheg. Hero Moorlag

woners die daarover belden, raadde ik aan vooral geen gif te spuiten, ook niet zogenaamd biogif. Je doodt dan ook andere insecten en de kans is groot dat mezen vergiftigde rupsen voeren aan hun jongen. Mijn advies: spuit de struiken af met een hogedrukreiniger. Heb je die niet, probeer een te lenen of te huren. Koud water onder hoge druk spoelt alle rupsen en poppen van de struiken. Heel effectief. Niet als de struiken al kaal zijn, maar zogauw je de eerste aantasting ziet. Dat zag ik in de Meerkoetlaan. Vooral kleine rupsen bleken niet bestand tegen de kracht van het water. Buxusheggen en solitaire struiken kregen weer frisgroene blaadjes. Andere bewoners namen de moeite dagelijks alle rupsjes en poppen met de hand te verwijderen. Bleek ook effectief.

Geen natuurlijke vijanden

De buxusmot is een invasieve exoot. Trouwens, de buxus is ook een exoot. In landen van herkomst worden beginnende pla-

gen van deze mot de kop ingedrukt door sluipwespen en gewone wespen. Kennelijk zijn deze natuurlijke vijanden niet met de motten naar Europa meegekomen. In ons land voeren mezen, spreuwen en merels hun jongen met rupsen van de buxusmot, maar ze kunnen niet in de dichte struiken komen. Toch zag je deze zomer wel wespen in aangetaste struiken. Wespen zijn vleeseters. Sommige bewoners hoorden in het donker geritsel van spitsmuisen in aangetaste struiken. Kautjes en eksters hebben de rupsen ook ontdekt.

Toch is het wachten op natuurlijke vijanden uit China. Een groot aantal bewoners in De Weide wilden daar niet op wachten. De hele heg verdween in de groencontainer. Vervang je de heg, doe dat dan met inheemse struiken als meidoorn, haagbeuk, liguster of klimop. Let wel: volgend jaar komt er een nieuwe plaag van buxusmotten. ■

Hero Moorlag

Gesnoeid en loopt weer uit. Foto's Hero Moorlag

Pop van buxusmot.

Wat gaat voor, het natuursysteem of behoud van de soort?

Als natuurbeheerder kom je vaak voor lastige dilemma's te staan. We willen allerlei zeldzame planten- en diersoorten beschermen. Tegelijkertijd willen we dat het grotere systeem op orde is. Het landschap, de verzameling van verschillende biotopen, moet in evenwicht zijn, zodat bijzondere planten en diersoorten kunnen overleven. En daar zit de knep: gaan we voor de soort of voor het systeem?

Neem de waterhuishouding, het totaal van neerslag, verdamping en waterstanden in een natuurgebied gedurende een bepaalde periode. Voor een natte heide zoals het Dwingelderveld is water van levensbelang. Daarom hebben wij ruim tien jaar geleden alle sloten in het hele Noordenveld gedempt. Ook het systeem van slenken, lage delen in het landschap die een belangrijke rol spelen bij het langzaam afvoeren van het hemelwater, werden hersteld. Dat was een héél groot project, waaraan lang is gewerkt.

Ook op kleinere schaal proberen we het Dwingelderveld zó in te richten dat het regenwater langer wordt vastgehouden. Kleinere perceelsslotsen, rabatten en greppels worden gedempt om de waterstanden in de vakken hoger te houden. Een aantal specifieke planten en dieren profiteren daarvan. Afgelopen zomer hebben we aan de oostkant van het Dwingelderveld, in de omgeving van Nuil, enkele diepe afwateringssloten

Dubbelloof, een zeldzame varen. Hans Kruk

gedempt. Ook hiermee proberen we het water langer vast te houden en de waterstand omhoog te brengen, zodat de resterende hoogveenkernen kunnen overleven en zich verder ontwikkelen.

Zeldzame varen

Enige tijd voor aanvang van de werkzaamheden bleek dat op de taluds van de sloten een groot aantal dubbelloofvarens stonden. Dubbelloof is een vrij zeldzame varensoort die op half beschaduwde vochtige plekken groeit, zoals greppelranden en houtwallen. Om de waterhuishouding te herstellen (lees: het systeem), zouden wij al deze zeldzame varens onder een dikke laag grond laten verdwijnen bij het dempen van de sloten. En kijk, het dilemma waarmee ik begon, was een feit. Wat gaat voor? Het systeem of de soort? In overleg met de aannemer hebben we besloten om alle dubbelloofvarens in grote kluiten uit te graven en tijdelijk in depot te zetten.

Het uitgraven van dubbelloof. Hans Kruk

Met een zware graafmachine zijn alle sloten gedempt. Vervolgens hebben we met onze vaste vrijwilligersploeg alle dubbelloof teruggelaaft op de plekken waar ze stonden! Geen kleinigheid, maar met resultaat. Mede dankzij de natte zomer hebben alle va-

rens de 'transplantatie' overleefd en staan ze er gezond bij. Hiermee hebben we voor het systeem gekozen én deze bijzondere varens tóch behouden. ■

Hans Kruk, boswachter
Staatsbosbeheer